

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Schakelklassen effectief

Ledoux, G.; Mulder, L.

Publication date

2008

Document Version

Final published version

Published in

Didaktief

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Ledoux, G., & Mulder, L. (2008). Schakelklassen effectief. *Didaktief*, 38(9), 28-29.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Schakelklassen effectief

Kinderen met een grote taalachterstand hebben baat bij een schakelklas. Vooral oudere kleuters en leerlingen vanaf groep 5 profiteren ervan. De prestaties in begrijpend lezen gaan omhoog.

door **Guuske Ledoux** en **Lia Mulder**

Schakelklassen zijn een belangrijk middel om taalachterstanden te verhelpen, vindt het ministerie van OCW. In 2010 moeten daarom 36.000 autochtone en allochtone leerlingen met een grote taalachterstand in zo'n schakelklas hebben gezeten. Dat zijn er nu nog een paar duizend. Schakelklassen zijn bedoeld om leerlingen gedurende één schooljaar bij te spijkeren, zodat ze daarna beter mee kunnen in de gewone klas.

De leerlingen worden daarvoor in een aparte groep geplaatst en krijgen gedurende één schooljaar intensief taalonderwijs. Dat hoeft niet de hele schoolweek te zijn, maar kan ook voor een deel van de onderwijstijd zijn. De schakelklas kan parallel lopen aan groep 1 t/m 8, maar kan ook een extra jaar zijn tussen de reguliere groepen (bijvoorbeeld tussen groep 3 en 4). Ook kan een schakelklas een soort instroomgroep zijn, direct aan het begin van de basisschool. Of een kopklas, na groep 8, of een groep voor leerlingen die nog maar kort in Nederland zijn, de zogenaamde neveninstromers. Het kan gaan om een klas voor leerlingen van één school, maar ook om een schooloverstijgende voorziening. De gemeente bepaalt dit samen met de schoolbesturen.

De schakelklas is nog nieuw. Een eerste pilot vond plaats in schooljaar 2005/2006. In 2006/2007 ging hij echt van start. Het ITS en het SCO-Kohnstamm Instituut onderzochten in

opdracht van het ministerie van OCW de effecten van de schakelklassen op de taal- en rekenprestaties van de kinderen. Daarnaast inventariseerden ze welke varianten van de schakelklas er zijn.

WINST

In het schooljaar 2006/2007 zijn bij ruim 500 schakelklasleerlingen zowel aan het begin als aan het eind van het schakeljaar toetsen afgenomen. Hun leerwinst in woordenschat, technisch lezen, begrijpend lezen en rekenen (en voor de kleuters nazeggen) is vergeleken met de leerwinst van vergelijkbare leerlingen die niet in een schakelklas zaten. In het schema zijn de resultaten per toets en leeftijdsgroep weergegeven.

Uitgangspunt is dat schakelklassen effectief zijn als schakelklaskinderen méér leerwinst boeken op taal/lezen dan kinderen in de controlegroep en minimaal evenveel leerwinst op rekenen. Deze uitkomst doet zich voor bij de oudste kleuters én bij leerlingen vanaf groep 5. Bij groep 3-4 zien we deze uitkomst niet; de schakelklaskinderen in deze leeftijdsgroep scoren niet hoger dan vergelijkbare leerlingen (met uitzondering van één plusje bij de kleine groep autochtone leerlingen, bij woordenschat). De winst is vooral geboekt bij begrijpend lezen (in de hogere groepen) en niet bij technisch lezen. Bij de kleuters valt op

OBIS-toets jonge kinderen			
Instroomgroep	Nazeggen	Lezen	Rekenen
Allocht. schakelklas	=	=	+
Afkomstig uit groep 1	Nazeggen	Lezen	Rekenen
Allocht. schakelklas	+	+	+
Afkomstig uit groep 2	Nazeggen	Lezen	Rekenen
Autocht. schakelklas	=	+	=
Allocht. schakelklas	=	+	=
CITO-toetsen			
Afkomstig uit groep 3-4	Woordenschat	Technisch lezen	Rekenen
Autocht. schakelklas	+	-	=
Allocht. schakelklas	=	=	=
Afkomstig uit groep 5-6	Begrijpend lezen	Technisch lezen	Rekenen
Allocht. schakelklas	+	=	+
Groep 8	Begrijpend lezen		Rekenen
Allocht. schakelklas	+		=

Schema: Gemiddelde leerwinst in de schakelklas voor taal- en rekenen.

Een +-teken betekent dat kinderen in schakelklassen meer vooruit zijn gegaan dan vergelijkbare leeftijdgenoten, een = teken betekent geen verschil en een - teken betekent minder vooruitgang.

dat de jongste kleuters minder profiteren van het schakelklasjaar dan de oudere kleuters.

Voor de kopklasleerlingen is ook het schoolkeuzeadvies en de score op de Cito-eindtoets van belang. Aan het eind van de kopklas krijgt bijna 57 procent van de leerlingen een advies voor havo of vwo, 34 procent een advies 'rondom' vmbo-tl en 10 procent een advies vmbo-laag. Bij de start van de kopklas had 32 procent daarentegen een vmbo-laag-advies, 56 procent een advies rond vmbo-tl en slechts 13 procent een havo- of vwo-advies. Na de kopklas is het aandeel havo/vwo-adviezen dus fors gegroeid, het aandeel vmbo-laag adviezen aanzienlijk gedaald. De kopklas lijkt dus over het geheel genomen te voldoen aan de verwachtingen. Dat vonden we ook bij de scores op de Cito-eindtoets: er was sprake van een duidelijk verschuiving naar hogere scores.

Voor groep 1-2 blijkt een schakelklas in de voltijdvariant effectiever dan de deeltijdvariant, terwijl voor groep 3-4 de deeltijdvariant effectiever is dan de voltijdvariant. Dat laatste gold overigens alleen voor woordenschat en rekenen. Wat technisch lezen betreft maakte de variant geen verschil.

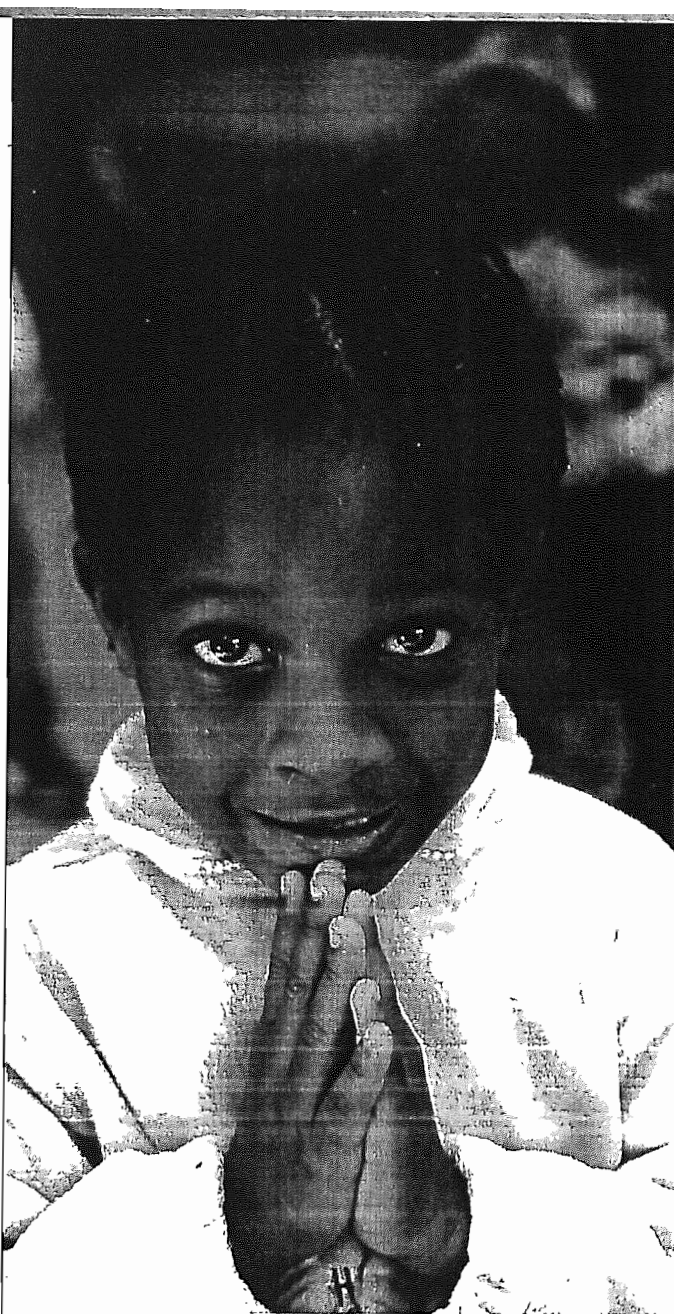
Tenslotte maakt de soort school en de soort leerkracht weinig uit voor de hoogte van de leerwinst in de schakelklas. Een school die ervaring heeft met onderwijs aan achterstandsgroepen beïnvloedt de leerwinst iets meer.

GROEIPOTENTIE

Daarnaast werden de verschillende varianten van de schakelklassen geïnventariseerd. Dat zijn er veel, maar het accent ligt sterk op kleuter- en onderbouw. Ruwweg 35 procent van de schakelklassen is bedoeld voor leerlingen in de kleutergroepen (tot en met de overgang naar groep 3), 22 procent voor de onderbouw (groep 3, 4, soms nog 5), 22 procent voor de midden- en bovenbouw (groep 4 tot 7) en 13 procent voor leerlingen in kopklassen (na groep 8). Van de rest (5 procent) is de samenstelling naar leeftijd onbekend of zeer sterk heterogeen. In de schakelklassen voor neveninstromers zitten over het algemeen leerlingen van verschillende leeftijden.

Welke kinderen wel en niet naar een schakelklas gaan, bepaalt in de regel de school. Er zijn hiervoor geen richtlijnen. In de praktijk blijkt negentig procent van de leerlingen in de schakelklassen van allochtone afkomst te zijn. De kleine groep autochtone leerlingen zit vooral in de schakelklassen voor kleuter- en onderbouw. Opvallend is dat een deel van de leerlingen (zo'n 15 procent) formeel niet tot de doelgroep van het onderwijsachterstandenbeleid behoort. Dit zijn overwegend allochtone kinderen met hoger opgeleide ouders.

Leerlingen in schakelklassen blijken over het algemeen leerlingen met een zogenoemd discrepantie-profiel: ze scoren niet laag op leercapaciteit, en vaak ook niet op rekenen en/of technisch lezen, maar wel op woordenschat en begrijpend lezen. Dat geldt helemaal voor leerlingen in kopklassen (allen allochtoon). Hun scores voor begrijpend lezen, rekenen en leercapaciteit liggen hoger dan die van de landelijke groep allochtonen. Het gaat hier duidelijk om de betere leerlingen met groeipotentie. Opmerkelijk is dat in de responsgroep meer Turkse dan

ROB NIEMANSDVERDIET

Kopklasleerlingen scoren hoger op de Cito-toets.

Marokkaanse leerlingen in de schakelklassen zitten. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er bij Turkse leerlingen vaker sprake is van 'onderbenutting': ze hebben meer capaciteiten dan hun prestaties laten zien. Verwacht mag dus worden dat de taalprestaties van de Turkse leerlingen nog flink kunnen stijgen. <<

Lia Mulder, Anneke van der Hoeven, Hermann Vierke, Guuske Ledoux, Ineke van der Veen, Wil Oud, Maartje van Dalen, Jaap Roeleveld, Inrichting en effecten van schakelklassen. Resultaten van het evaluatieonderzoek schakelklassen in het schooljaar 2006/2007. ITS/SCO-Kohnstamm Instituut, Nijmegen/Amsterdam, 2008.